

Ze mag op leeftijd zijn, 78, nog elke dag is ze druk in de weer, de Amsterdamse Saar Boerlage is nu eenmaal een activist in hart en nieren. Zij streed voor een basisinkomen voor iedereen en was in de jaren tachtig woordvoerder van het 'No Olympics Comité'. Samen met anderen slaagde zij er in het voorstel de Olympische spelen van 1992 naar Amsterdam te halen, tegen te houden. Van 1987 tot 1989 was zij voorzitter van de Pacifistisch Socialistische Partij (PSP).

Om maar eens enkele wapenfeiten te noemen. Ondertussen is ze bijna dagelijks actief in WOUW, het Netwerk Maatschappijkritische 50+ vrouwen.

Saar Boerlage wil leegstaande panden Tijd voor nieuwe

Foto Petra Jorissen

Saar Boerlage

Het gesprek begint met dat ze zich grote zorgen maakt over de politieke ontwikkelingen en de kabinetsformatie. 'We moeten wat doen, we moeten een krachtig tegengeluid laten horen,' mompelt ze, terwijl ze koffie en stroopwafels presenteert. Dan kan het gesprek over wonen voor ouderen beginnen. Want daar zet ze zich de laatste jaren vooral voor in.

'Ouderen worden gemarginaliseerd en gediscrimineerd. Dat zie je ook in de beeldvorming. Ze komen nooit leuk op TV. Altijd omdat er iets mis is of iets naars. Ouderen behoren tot de, zoals Marcel van Dam in een recente publicatie beschrijft, categorie van de onrendabelen. Zij zijn veelal niet meer inzetbaar op de arbeidsmarkt en in deze door economen geleide samenleving worden ze 'dus' niet meer opgenomen in spraakmakende kringen.'

Het is niet direct beeldvorming waar Boerlage, opgeleid als sociaal geograaf en planoloog, zich voor inzet. Speerpunt van

werkers die het nog enigszins gezellig maken zijn wegbezuinigd. Dat is overal zo. Veel verzorgingshuizen zijn inmiddels gesloten. Die manier van wonen werd ook steeds minder populair, mede door de bezuinigingen op welzijn en doordat de leeftijd van de bewoners steeds hoger werd. In Wouw-verband hebben wij daarover gediscussieerd. We denken dat nieuwe woonvormen met bewoners die zelf goed nagedacht hebben over hoe men een inspirerende woonomgeving kan realiseren nodig zijn. Kortom: het lijkt tijd te worden voor nieuwe experimenten. Die bijvoorbeeld heel goed passen bij allerlei plannen, die architecten bedenken voor het hergebruik van leegstaande panden. Vooral voor ouderen, die niet meer zo goed kunnen traplopen kan zo'n pand met een goede liftkoker in het midden uitkomst bieden. Zo kunnen er niet alleen voor jongeren en kunstenaars panden worden verbouwd, maar ook voor ouderen. Die kun-

renoveren tot seniorenwoningen experimenten

de afgelopen periode is geschikte huisvesting. 'Er is grote nood bij ouderen. Vooral als het gaat om woningen op de begane grond. In veel woningen is geen lift. Alleen in de nieuwere woningen aan de rand van de stad. In oude woningen mag je geen traplift aanbrengen van de brandweer, want dan kunnen mensen niet snel genoeg het huis uit bij brand. Ouderen kunnen vaak moeilijk traplopen en raken zo aan huis gekluisterd. Ze hebben bovendien sowieso te maken met een afnemend netwerk. Als je nog wel vrienden, kennissen of familie hebt, maar ze kunnen de trap niet op, word je wel heel eenzaam.'

Nu mogen woningbouwverenigingen een bepaald percentage woningen in de verkoop gooien. Wat je ziet is dat ze van twee woningen één huis maken en dat voor veel geld verkopen. Die verkoop is gericht op jonge koopkrachtige gezinnen, die graag een tuin hebben. Gevolg: het aantal voor ouderen geschikte woningen daalt gestaag.'

Nultreden-woningen

De projectgroep 'wonen' van WOUW probeert de gemeente Amsterdam ertoe te bewegen meer zogenoemde nultredenwoningen te realiseren. Vooral in de Amsterdamse stadsdelen Centrum, Oost, West en Zuid bestaat een schrijnend tekort aan geschikte woningen. 'Aan de rand van de stad, iets meer in het groen dus, is dat minder. Maar je moet een oudere die lang in het centrum gewoond heeft niet naar de rand van de stad sturen. Dat leidt alleen maar tot sociaal isolement.'

Hoe ze dat ziet, meer nultreden-woningen in de binnenstad en aangrenzende stadsdelen? Boerlage heeft er concrete ideeën voor. 'Je ziet overal panden die ooit als kantoor of school in gebruik waren leeg staan. Het aantal werkloze bouwvakkers neemt toe en pensioenfondsen zeggen wel in maatschappelijk verantwoorde projecten te willen investeren. Je zou toch zeggen dat in die leegstaande gebouwen geclusterde seniorenwoningen gemaakt kunnen worden. Verzorgingshuizen verdwijnen,

uiteraard alleen als aan allerlei eisen kan worden voldaan, een gezamenlijk project (met zelfstandige woningen) gaan bewonen. Bijkomende voordelen zijn dat dreigend sociaal isolement zo bestreden wordt. Bovendien komen er, als ouderen verhuizen, meestal goede niet te dure woningen beschikbaar voor andere mensen.

Kijk je naar de ontwikkelingen in de AWBZ en de WMO, dan zie je dat het budget voor zorg en het bestrijden van sociaal isolement steeds krappert wordt.' Boerlage wil eerst en vooral een onderzoek onder leegstaande panden die gerenoveerd kunnen worden tot seniorenwoningen. Tot zover de wensen voor de korte termijn.

Op de langere termijn ziet Boerlage WOUW samenwerken met de Vereniging Akropolis Amsterdam, een vereniging die, met de Rotterdamse voorbeelden voor ogen, in Amsterdam wooncomplexen wil realiseren. Het betreft complexen met honderd of meer zelfstandige woningen, een restaurant en diverse voorzieningen op het gebied van zorg en welzijn. De bewoners zijn veelal boven de vijftig, wat een andere sfeer geeft dan die je in de meeste verzorgingshuizen aantreft. Humanitas in Rotterdam heeft aangetoond, dat ook ouderen in zo'n complex zelf kunnen bepalen hoe ze willen leven. Betutteling is daar niet aan de orde. In principe kan en mag er alles, er is daar een 'ja'-cultuur.

Goeie burens

Zelf maakt Boerlage zo'n zeventien jaar deel uit van een vrouwenwoongroep. Iedere bewoonster heeft een zelfstandige woning van ruim 65 vierkante meter.

'Het zijn wel allemaal feministische dames. Iedereen heeft vroeger een betaalde baan gehad, niemand is louter huisvrouw geweest. Ik ben de enige in de groep die zich echt druk maakt om Wilders. Ik vind dat er een blok van alle weldenkende partijen gevormd moet worden tegen die vreselijke regering, eventueel ook met de SP.'

Er is nog een woongroep gebouwd. Daarin wonen ouderen uit de buurt. Of dat wel samengaat met een feministische woongroep? Boerlage lacht. 'We groeien naar elkaar toe, iedereen heeft wel iets eigenaardigs, maar we hebben een gemeenschappelijk ongerief: onze woningbouwvereniging die zaken laat verslonzen. Zo is onze lift veel te vaak kapot. In een flat waarin veel mensen met een medische indicatie zijn gehuisvest, zou dat niet moeten kunnen.'

Of Boerlage nog idealen heeft als het gaat om gezamenlijk wonen? 'Ik ben niet meer zo idealistisch als vroeger. Mensen leiden ook hier toch eigen levens met kinderen, familie en/of vrienden. Andere mensen uit de woongroep komen echt niet op de eerste plaats. Maar we hebben wel steun aan elkaar die verder gaat dan een net sinaasappels meebrengen. Bij alarm weten we elkaar te vinden en toen ik mijn pols brak werd ik regelmatig uitgenodigd om te komen eten. We hebben vooraf statuten gemaakt waarin zaken staan als wanneer er professionele hulp ingeschakeld moet worden.

Toen een van ons echter steeds meer een beroep op de andere bewoonsters ging doen ontstond er toch een conflict. Sommigen gingen veel mantelzorg bieden en verweten anderen dat ze daartoe niet bereid waren.

Ik ben feminist en ik weet dat vrouwen zich schikken, maar dat is niet altijd goed. De gemeente stimuleert mantelzorg nu sterk, maar ik zie om me heen te vaak dat juist door deze goedbedoelde hulp, mensen te zwaar belast worden of patiënten te afhankelijk worden van anderen. Soms is het beter om wel veel professionele hulp aan te vragen, maar het blijft een moeilijk probleem.'

Goeie burens ziet ze als belangrijkste voordeel van wonen in een woongroep.

Uit vrije wil pil

Boerlage bezoekt regelmatig haar oudere broer die in een verpleeghuis woont. 'Dat doet me wel wat, daar rondlopen. Ik zou daar zelf niet gaan wonen. Mijn ouders hebben te lang geleefd vind ik. Ik zei dat laatst tegen mijn broer, vroeg hem hoe hij daar over dacht. "Goeie vraag, zal ik eens over nadenken," zei hij. Naar een verpleeghuis moeten is een schrikbeeld. Zo denken veel mensen in mijn woongroep er ook over. Elke privacy raak je kwijt en op den duur heb je nog maar weinig te zeggen. Je wordt volledig verzorgd.

Een AMC-arts gaf laatst voorlichting, dat was een eyeopener. 'Als je naar het verpleeghuis gaat kom je daar niet makkelijk meer uit. We laten jullie dan niet meer los. Het is onze taak om jullie zo lang mogelijk in leven te houden.'

Boerlage gaat er eens extra recht voor zitten. 'Je moet natuurlijk nog wel de kracht en het bewustzijn hebben om zelf in te grijpen als je vindt dat het genoeg is. Er zit een rail onder het plafond, door ons hele huis. Die rail is heel handig om een touw aan vast te knopen. Ik heb de sleepkabel van de auto bewaard. Die is stevig genoeg, hij moet natuurlijk niet breken. Jezelf ophangen is heel eenvoudig hoor. De methode is zeer doeltreffend, je gaat op een krukje staan en dan schop je dat krukje weg. "Ja maar, als ik je nou vind, dat zou ik afschuwelijk vinden", zei mijn buurvrouw. "Maak je geen zorgen, want voorlopig ben ik dat niet van plan", zei ik. Het probleem is dat je niet iemand in vertrouwen kan nemen, want dan gaan ze je tegenhouden. We praten er wel over. Het begint altijd in het negatieve: "Ik zou niet zo willen leven." De ideeën over voltooit leven en de 'uit

vrije wil pil' leven sterk onder ouderen die ik ken. Vóór de zomervakantie hadden we er een bijeenkomst over met de Wouw, die werd heel druk bezocht.'

Ambulance verzekering

Naast verzorgingshuizen en seniorenwoningen kent Amsterdam natuurlijk ook woningen met zorg- en dienstverlening in de zogenoemde woonservice wijken. De woningen zijn steeds vaker alleen bestemd voor mensen die afhankelijk zijn van zorgvoorzieningen. Alle woningen liggen dicht bij een steunpunt.

'Een mooi idee', vindt Boerlage. 'Neem De Klinker, steunpunt van één van de woonzorgcentra van OsiraGroep, in het hart van de Amsterdamse Kinkerbuurt. Op de begane grond is een inlooperuimte waar je koffie kunt krijgen, de krant kunt lezen en je kunt er ook vergaderen. Boven zijn woningen voor mensen die flink wat zorg nodig hebben.' In de buurt van het steunpunt staan een aantal Wibos. Wibo staat voor 'wonen in een beschermde omgeving'. Een probleem van die Wibo's is de alarmering. In steunpunt de Klinker is 's nachts wel personeel, maar die mogen de deur niet uit. Toegezegd was dat de bewoners van de WIBO's altijd een beroep op dat personeel konden doen. Die belofte is niet waargemaakt. Veel ouderen daar en elders moeten zich behelpen met het algemene alarmapparaat. 'Als je op de knop drukt komt er soms snel, soms ook pas na enige tijd, iemand langs die als dat nodig blijkt een ambulance-team kan oproepen. De ambulance komt vervolgens wel voorrijden en het team biedt ook zo nodig eerste hulp, maar gaat je niet vervoeren. Daar moet je een aparte verzekering voor afgesloten hebben. Veel ouderen hebben een krap budget, ze hebben zich hiervoor niet verzekerd. Tegen deze toestand heb ik bij de gemeenteraad geprotesteerd. Misschien helpt het. Want: krijg je op straat iets, dan komt er een ambulance die je naar een ziekenhuis brengt. Dat moet ook kunnen bij een ongeval in huis.'

Keuzevrijheid

Terugkomend op het onderwerp ouderenhuisvesting geeft Boerlage aan het heel belangrijk te vinden dat mensen, dus ook ouderen, zoveel mogelijk zelf mogen bepalen wat ze willen. Dat kan op individueel niveau veel bijdragen aan het realiseren van een prettige oude dag. Bovendien kunnen zo collectief knelpunten worden opgespoord en bestreden. De rijksoverheid heeft bewust er voor gekozen om ouderen in te schakelen bij de vernieuwing van de gezondheidszorg aan ouderen. Bij de twee Amsterdamse medische faculteiten worden ouderen via de ouderenorganisaties tegenwoordig betrokken bij nieuw onderzoek. 'Wij kunnen ook zelf met voorstellen komen en dat doen we ook. Bij het Amsterdamse steunpunt in de huisvesting voor ouderen gebeurt tot nu toe veel te weinig. Wellicht is dat de oorzaak van een hardnekkig misverstand dat blijft opduiken in ambtelijke stukken. Dat misverstand is, dat er in Amsterdam in de vier centraal gelegen stadsdelen voor ouderen (en anderen) die slecht ter been zijn, een redelijk aanbod is van passende woonruimte in de sociale sector'. Aan dat misverstand probeert Boerlage een eind te maken. Ook voor ouderen die slecht ter been zijn moet er keuzevrijheid komen. De gemeente mag hen niet de vertrouwde wijk uitjagen of noodgedwongen laten opnemen in een verpleeghuis!

Petra Jorissen en Mark Janssen